

Slušaonica

(/poslusajte-iz-naseg-programa.html)

Live Stream

Uredništvo

urednistvo@radiopag.hr
00385 (0)23 214 987

(/impressum.html)

📻 Izdvojeno

Paške relikvije i običaji: „Krv iz Rane obilata, kao da je živi Čovjek ranjen“

📅 Objavljeno: 19 Srpanj 2024

Josip Portada

Relikvije i običaji povezani sa štovanjem relikvija sadrže dva oprečna čimbenika, postojanost i promjenljivost. Postojanost tih običaja sadržana je u činjenici što su običaji štovanja relikvija određeni, čvrsto uokvireni formom i sadržajima i takvi se održavaju stoljećima, u nepromijenjenom ili gotovo nepromijenjenom obliku.

Promjenljivost je sadržana u činjenici što se, tijekom godina, desetljeća i stoljeća, sudionici u slavljenju relikvija mijenjaju biološkom zakonitošću, jedno pokoljenje nasljeđuje drugo, potomci nasljeđuju običaje svojih predaka, održavaju ih i prenose dalje novim pokoljenjima. U muzejima se izlažu predmeti koji svjedoče o prošlosti, ali ti izlošci, ma koliko dojmljivi i vrijedni bili, po svojoj prirodi su izvan konteksta i

(https://www.optikamaris.com)

(https://www.facebook.com/Salon-ljepote-Marija-200887274025307)

(http://radiopag.hr/marketing)

vremena i prostora u kojem su nastali, oni su nijemi svjedoci ili dokazi postojanja nečega iz bliže ili dalje prošlosti. Običaji povezani sa štovanjem relikvija su, međutim, uvijek ukomponirani u vrlo konkretan kontekst, događaju se u stvarnom vremenu, može ih se doživjeti i proživjeti, može se u njima sudjelovati ili ih se može samo promatrati. Zbog toga su ti običaji živa, oživljena i proživljena, jasno vidljiva i svima lako razumljiva poveznica između prošlosti i sadašnjosti. Zbog jasne određenosti, čvrste uokvirenosti, sadržajnosti i nepromjenljivosti kroz stoljeća, zbog činjenice što se njeguju i redovito se održavaju, običaji povezani sa štovanjem relikvija prepoznatljiv su identitetni dio zajednice, dokaz i prikaz upornosti, vjere i ljubavi prema naslijeđu. Običaji povezani sa štovanjem relikvija na osobit način povezuju daleku prošlost sa suvremenim dobom, s 21. stoljećem, oni su poput nevidljive vremenske niti koja veže brojna pokoljenja, ona koja su bila, ona koji jesu i ona koji će biti, vežu sve one koji su štovali, koji štuju i koji će štovati relikvije. U prigodi obilježavanja Čuda Svetog Križa, svečanosti koja se u Pagu održava 23. srpnja, ovom prigodom tema je događaj na temelju kojeg je u Pagu nastao običaj štovanja Svetog Križa, kao jedne od najvažnijih relikvija u Pagu. Priča o Svetom Križu počela je 23. srpnja 1413. godine, događajem koji je odmah nazvan čudom i kao čudo je odmah i prihvaćen.

Što se dogodilo u Pagu, 23. srpnja 1413. godine?

Prema zapisima povjesničara Marka Laura Ruića objavljenima u njegovom radu „Delle riflessioni storiche“ iz 1781. godine, navodima iz Konstitucija Paškog Kaptola, predaja i jedne pučke pjesme napisane u desetercu i objavljene 1934. godine, može se rekonstruirati događaj koji je postao temelj štovanja Svetog Križa i s tim povezanih običaja. Što, se, dakle, dogodilo toga dana?

U Pagu je ljetni dan 23. srpnja 1413. godine počeo uobičajeno, ni po čemu drugačije od bilo kojeg drugog ljetnog dana. Jutro je bilo osunčano, nebo vedro, a ljudi su, kao i svakog ljetnog dana obavljali uobičajene poslove. Malo poslije podneva nebo se naoblačilo i počela je padati kiša. Mlada pastirica je, oko podneva, krenula prema crkvi Svetog Ante kako bi se pomolila pred oltarom na kojem je bilo Raspelo s kipom razapetog Isusa. Kiša je počela padati kada je bila blizu crkve i zbog toga je požurila, ušla je u crkvu, kleknula je pred oltar i molila se. Dok se molila, dogodio se nešto neobično. Vidjela je kako na Križu, iz rane na boku kipa razapetog Isusa, teče krv. Istovremeno je kroz prozor vidjela jaku svjetlost što je dolazila s visina, s neba, i prestrašila se. Ipak, i u strahu je ostala pribrana, uzela je drvenu pliticu i u njoj je sakupljala krv koja se cijedila iz rane na kipu razapetog Isusa. Uznemirena zbog neobičnog događaja, ali i oduševljena Čudom i Božjom objavom, izašla je iz crkve i o svemu je obavijestila narod, časne sestre i gradske svećenike. Paškinje i Pažani, mladi i stari, usprkos kiši koja je ustrajno padala, došli su do crkve koja je bila premala za sve, tako da su mnogi ostali vani. Narod se, svjedočeći Čudu, molio pred Raspelom, pred kipom razapetog Isusa iz kojeg je potekla krv, zahvaljujući na milosti koja im je dana, smatrajući to Božjom objavom. Narod je htio da im se pridruže i gradski svećenici, ali oni nisu željeli u tome sudjelovati, jer su sve smatrali izmišljotinom. Takav postupak svećenika sve je razljutio, ali i bez svećenika, narod je cijelu noć ostao u crkvi i oko crkve, moleći se. Rano ujutro 24. srpnja, nebo su prekrili tamni oblaci, tako tamni da je dan postao mračan kao noć. Sijevale su munje i odjekivala je grmljavina, padala je obilna i strašna kiša kakvu prije nitko nije doživio. Zapuhao je i jak vjetar, lomeći grane stabala. Na mnogim mjestima iz tla je izbila voda. Voda je, poput vodoskoka, izbila i u crkvi Svetog Tome u Košljunu, staroj paškoj luci. Svećenici su, kao i sav narod, svjedočili strašnom nevremenu, grmljavini, sijevanju, obilatoj kiši i jakom vjetru, čuli su što se dogodilo u crkvi Svetog Tome i o vodi koja je na mnogim mjestima izbila iz tla. I onda su, usred nevremena, poput strašnog upozorenja ili objave, zazvonila velika zvona na crkvenom zvoniku. Svećenici su znali da nije vrijeme za zvonjavu, jer nije bilo vrijeme za najavu mise, a podne je odavno prošlo. Znali su i da zvonar nije u zvoniku. Čudeći se noći usred dana, osluškujući grmljavinu, fijuk jakog vjetra, udaranje kišnih klapi o prozore i u svemu tome upornu zvonjavu, shvatili su da se događa nešto neobično, nesvakidašnje, drugačije od bilo čega što su do tada

doživjeli. Shvatili su da je to znak Čuda i pošli su u crkvu Svetog Ante i počeli su predvoditi molitvu. Cijele noći trajalo je strašno nevrijeme, a u crkvi Svetog Ante, pred Svetim Križem i Pliticom s Krvi Gospodnjom molilo se cijelu noć, sav paški puk, zajedno sa svećenicima, bio je ujedinjen u slavljenju velikog Čuda, slavljenju Svetog Križa. Ujutro, 26. srpnja, nestali su strašni, tamni oblaci, vjetar je prestao puhati, grmljavina je utihnula, munje su prestale sijevati, voda više nije izlazila iz tla. Nebo se razvedrilo i počeo je lijep ljetni dan. Nakon dva dana strašnog nevremena, Pagom se razvukla spokojna tišina, kao da se ništa prije toga nije događalo, a samo su poneka srušena stabla, lokve i nabujali potoci svjedočili o strašnom nevremenu. Od toga dana Paškinje i Pažani su svakodnevno dolazili na molitvu pred Svetim Križem i Pliticom, klečali su i molili se u tišini. Nesretnom prigodom, koja nikada nije razjašnjena, netko je ukrao Pliticu s Krvi Gospodnjom. Narod je bio silno ogorčen zbog te krađe, bio je ogorčen i zbog toga što se ni kradljivca ni Pliticu nije uspjelo pronaći, ali na sreću, Sveti Križ je ostao u crkvi, nedirnut na svojem oltaru.

Što kažu povijesni izvori o događaju od 23. srpnja 1413. godine?

U Konstitucijama Paškog Kaptola se navodi: „Isus Marija, 1413. godine, dana 23. srpnja. Ovo čudo zbilo se u crkvi Svetog Ante u Pagu: čudo veliko jednog Križa učinjena u rezbariji: curila je Krv iz Rane s Boka obilata, kao da je to bio živi Čovjek ranjen, a poslije, sutradan, pojavila se Velika kiša što bijaše čudo buduć pištala tekuća voda na nekim mjestima gdje no prije nije bilo, to jest iza oltara u crkvi Svetog Tome u Košljunu tekuća ka riječina“.

Marko Lauro Ruić u knjizi „Delle riflessioni storiche“ iz 1778. godine spominje Čudo Svetog Križa i navodi da se Čudotvorni Križ od drva, od koga se točila krv dana 23. srpnja 1413. godine, nalazio u crkvi Svetog Ante Opata. O događaju je bila obaviještena i Sveta Stolica i papa je 4. siječnja 1495. godine izdao Pažanima povlasticu „Convocato consilio“. Prema toj ispravi, udijelilo se proštenje onima koji bi se, slaveći Sveti Križ, ispovjedili i pričestili, te pohodili crkvu i udijelili milostinju siromasima. Sveti Križ spominje se, kao osobito važna relikvija i u povijesnim izvorima o izgradnji novog grada Paga. Naime, zbog niza sukoba sa Zadrom i brojnih žrtava i šteta koje su pretrpjeli u tim sukobima, Pažani su, iz sigurnosnih razloga, od Venecije zatražili dozvolu i pomoć za izgradnju novog grada, na mjestu koje će biti povoljnije za obranu. Venecija je Pažanima dala podršku i Pažani su, uz veliku svečanost, 18. svibnja 1443. godine počeli s izgradnjom novog grada Paga. U novi grad Pažani su se preselili 28. rujna 1474. godine, a predvodio ih je paški konte Frane Bemba. Za vrijeme izgradnje novog grada Paga, iz napuštenog starog grada prenosilo se kamenje za izgradnju kuća u novom gradu, međutim, Pažani, za vrijeme izgradnje novog grada, nisu srušili ni crkve ni samostane u starom gradu kojeg su nazvali Terra Vechia. Ruić navodi da su u svojem novom gradu Pažani sami izgradili crkvu koja je bila posvećena Svetom Anti Opatu, samo kako bi se u njoj čuvao Sveti Križ. Crkva Svetog Ante Opata bila je podignuta na uspomenu na crkvu u starom gradu Pagu u kojoj se dogodilo Čudo Svetog Križa. Pažani su željeli što bolje urediti prostor u kojem će se držati Sveti Križ, tako da je oltar u crkvi bio napravljen od mramora. Ruić navodi da su Pažani, s osobitom pobožnosti, Čudotvorni Križ prenijeli u svoj novi grad. Za prenošenje Presvetoga Križa iz Starog grada u novi grad bio je određen dan 23. srpnja 1495. godine, obljetnica slavnog goda, kako navodi Ruić. Tog dana je nagrnulo mnogo vjernika, ne samo Pažana već i izvanjskog svijeta, hodočasnika. Crkva Svetog Ante Opata i briga o Svetom Križu bila je povjerena dominikancima, za koje je, uz crkvu, izgrađen Dominikanski samostan. Nakon pada Venecije 1797. godine u Pagu je uspostavljena francuska vlast koja je zatvorila Dominikanski samostan. Tada je Sveti Križ iz Crkve Svetog Ante Opata prenesen u Zbornu crkvu Marijina Uznesenja. U Pagu je postojala i Bratovština Svetog Križa koja se brinula o oltaru u crkvi Svetog Ante Opata. Pažani su, pokazujući koliko im znači Sveti Križ, darivali Bratovštinu raznim dobrima, a neki su Bratovštini oporukom ostavljali dio svoje imovine. Takve isprave su, među ostalima, ostale zabilježene u pogodbama paškog bilježnika Aurelija Mirkovića iz 1736. godine. Francuska vlast je 22. srpnja 1808. godine ukinula Bratovštinu Svetog Križa. U povijesne izvore treba ubrojiti i predaju, uglavnom kratke i jezgrovite

priče o Čudu Svetog Križa i pučku pjesmu napisanu u desetercu koja je objavljena 1934. godine. Predaje se sadržajno ne razlikuju od pučke pjesme, u mnogim pojedinostima Čudo Svetog Križa se opisuje na jednak način, tako da pučka pjesma djeluje poput kompilacije svih, do sada poznatih, predaja o Čudu Svetog Križa. U predajama se, na primjer, navodi da se Čudo Svetog Križa dogodilo „u ljetno doba, mjeseca srpnja“, te da iz rane na kipu Isusa razapetog na Križu potekla krv. U pučkoj pjesmi se navodi:

Godina je eto tisuć prošla,

Četiri stota trinajsta nadošla,

Dvadeset tri srpnja je mjeseca

Kad no Pag ti snađe rijetka sreća,

I čudo se Svete Krvi zbilo,

S desnog boka silno se prolilo...

U predajama se navodi kako je, u vrijeme kada se dogodilo Čudo Svetog Križa, u Pagu „strašno navrijeme bilo, takvo da se sav narod silno od toga prestrašio.“

U pučkoj pjesmi se o tome navodi:

Kiša pada ko iz jednog kabla;

Vjetar puše, pak se tresu stabla,

Puca, grmi, tutnji, blješti, sijeja,

A u mjestu silna straha biva.

U Pagu se, od 1413. godine, Sveti Križ i crkva Svetog Ante Opata u kojoj se dogodilo Čudo Svetog Križa, spominje u brojnim povijesnim izvorima, oporukama, pogodbama, kronikama, bilježničkim ispravama i u pučkoj predaji, a sve je to postalo dio povijesne, vjerske i svjetovne baštine grada Paga.

Običaji i pravila štovanja Svetog Križa

Iz predaja se može zaključiti da su se vjernici redovito molili pred Svetim Križem i to na poseban način, u tišini, bez izgovorene riječi, upravo kako se navodi u pučkoj pjesmi o pastirci, svjedokinji Čuda Svetog Križa: „Srce moli, jezik njezin šuti“. Papinskom ispravom od 4. siječnja 1495. godine bilo je određeno da se svečanost Presvetog Križa treba održavati na blagdan Uzdignuća Svetog Križa 14. rujna, a svečanost se mora najaviti svečanim zvonjenjem zvona. Zborni kaptol bio je zadužen za pjevanje dvije Večernje i Svetu Misu. Sveti Križ se slavio i pjevanom misom. U čast Svetog Križa Sveta Misa se održavala na blagdane Svi Sveti, Božić, Blagovijest, Tri Kralja i na dan sv. Martina. Svaki puta kada bi se Sveti Križ otkrio molila se Krunica Gospodinova. Svakog petka tijekom mjeseca ožujka, u čast Svetog Križa, kapelan, prior samostana, molio je posebne molitve. Uz te dane, odnosno blagdane, Pažani su dodali još dva dana za slavljenje Svetog Križa. Prvi je Godišnjica Čuda Svetog Križa 23. srpnja, a drugi je Dan Muke Gospodnje, odnosno Veliki petak u Velikom tjednu. Na Godišnjicu Čuda Svetog Križa, u Zbornoj crkvi Marijina Uznesenja održavaju se prigodne liturgije, a Sveti Križ se postavlja ispred središnjeg oltara. Poslije Svete Mise vjernici ostaju u crkvi i slave Sveti Križ, neki dodirom, neki poljupcem, a svi tihom i skrušenom molitvom. Na sličan način Sveti Križ se slavi i na blagdan Uzdignuća Svetog Križa 14. rujna. Posebno je dojmljivo slavljenje Svetog Križa na Veliki petak. Tog dana, kada se vjernici u molitvi prisjećaju Muke Gospodnje, Sveti Križ se postavlja ispred središnjeg oltara. Navečer se održava procesija ulicama, trgovima i obalom stare jezgre grada Paga, a u procesiji se nosi Sveti Križ i to je jedini dan u godini kada se Sveti Križ iznosi iz

crkve. U procesiji, uz svećenstvo i ministrante, sudjeluje velik broj vjernika, a molitva za vrijeme procesije je tiha, prilagođena smislu i značenju blagdana Muke Gospodnje, Velikog petka. Po završetku procesije Sveti Križ se unosi u crkvu i postavlja se pred središnji oltar. Tada brojni vjernici prilaze Svetom Križu, dodiruju ga ili ga poljube, a svi se pred Svetim Križem skrušeno i u tišini mole. Upravo je tiha molitva pred Svetim Križem jedan od bitnih elemenata u običajima slavljenja Svetog Križa. Naime, svaki vjernik moli u sebi, gotovo redovito gledajući Sveti Križ, i premda su svi vjernici zajedno u crkvi i svi su dio vjerske zajednice, u tim trenucima duboke molitve ondje su sami za sebe, za svoje voljene, za svoje bližnje, za one s kojima žive i za one kojih više nema. Molitva pred Svetim Križem je nijema, bez izgovorenih riječi, molitva je misao upućena samo i isključivo Svetom Križu.

U običaje koji su povezani sa Svetim Križem treba spomenuti i sudstvo. Naime, o značenju Svetog Križa govori i to što su se pred Čudotvornim Križem rješavali i sudski sporovi, a taj običaj je nestao uvođenjem suvremenog pravnog sustava. Zanimljiva ilustracija rješavanja sporova pred Svetim Križem je jedan dobro dokumentirani slučaj. U pogodbi koju je 12. lipnja 1729. godine sačinio paški bilježnik Aurelije Mirković, navodi se da je Agata, žena Ante Sabalića, bez znanja svojeg supruga, primila u zajam od Blaža Palčića sedam cekina. Blaž Palčić je tvrdio da mu novac nije vratila, a Agata Palčić je tvrdila da mu je novac vratila. Ovaj slučaj bio je povjeren commisarimma, članovima Pomirdbenog suda. Članovi Pomirbenog suda su presuđivali izvan Općinskog suda, u posebnim predmetima koji su uglavnom završavali pogodbom, a ne presudom. Na rješavanju ovog slučaja, koji se u dokumentima naziva delikatnim, radili su suci s velikim ugledom u Pagu. Bili su to kanonik Pavle Mersi i Filip Ruić. Oni su saslušali Blaža Palčića i Agatu Sabalić, ali ni ona ni on nisu promijenili svoj iskaz. Agata Sabalić je i dalje tvrdila da je novac vratila, a Blaž Palčić je tvrdio da to nije istina i da mu novac nije vraćen. U predmetu u kojem nije bilo materijalnih dokaza već samo dva oprečna iskaza, dakle riječ jedne strane protiv riječi druge strane, suci su imali težak zadatak. Na kraju su odlučili napraviti ono što je bilo u skladu s običajima. Suci Mersi i Ruić pozvali su Agatu Sabalić da u crkvi Svetog Ante Opata, pred Svetim Križem, zapali dvije svijeće i da pred Svetim Križem da izjavu da je Blažu Palčiću vratila sedam cekina. Agata Palčić je, poštujući poziv sudaca, u pratnji sudaca i brojnih svjedoka, došla u crkvu Svetog Ante Opata, zapalila je dvije svijeće pred Svetim Križem i pred Svetim Križem je rekla da je posuđeni novac vratila. S tim je, navodi se u ispravi, pravda bila zadovoljena.

Tradicija

Štovanje Svetog Križa odavno je u Pagu postalo tradicija, dio vjerskih običaja, ali i značajan i važan dio naslijeđene baštine. Kao i tijekom prijašnjih stoljeća, i danas, u 21. stoljeću, vjernici odaju počast relikviji koju su čuvali i sačuvali njihovi preci, čuvaju običaje koji su povezani sa štovanjem Svetog Križa, a naslijeđenu baštinu prenose dalje, svojim potomcima. Više od šest stoljeća molitvi, šest stoljeća štovanja Svetog Križa, nakupljeno je u tim običajima, u molitvi, tihoj molitvi bez izgovorene riječi koja je jedno od obilježja običaja povezanih sa štovanjem Svetog Križa. Pred Svetim Križem vjernici i danas, kao i prije šest stoljeća iskazuju i dokazuju svoju vjeru, diveći se Svetom Križu i slaveći ga. Tako se održava i nastavlja put kroz vrijeme Čuda Svetog Križa, put koji je započeo jednom davno, u gradu koji više ne postoji, koje se dogodilo u crkvi od koje su ostali samo temelji, pred mladom pastiricom koja se samo željela pomoliti, a postala je svjedokinja Čuda koje se i danas proživljava u svetkovinama, Svetim Misama, procesijama, u molitvi. Štovanje Svetog Križa dio je naslijeđene baštine grada Paga, vrijednost prije svega vjerska, ali ipak i svjetovna, jer su običaji slavljenja Svetog Križa postali dio općeg korpusa običaja grada Paga.

Josip Portada/Radio Pag

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije, iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-06.JPG).

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-02.JPG).

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-02.JPG).

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-03.JPG).

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-03.JPG).

(https://www.radiopag.hr/images/com_droppics/209/Pag-Cudo-Svetog-Kriza-03.JPG).

◀ **PRET (/VIJESTI/IZDVOJENO/2880-PASKE-RELIKVIJE-I-OBICAJI-PRESVETE-MOCI-SVETOG-VALENTINA-DJECAKA-MUCENIKA.HTML).**

SLJEDEĆE ▶ (/VIJESTI/IZDVOJENO/2748-O-OBICAJIMA-U-VELIKOM-TJEDNU-I-ZA-USKRS.HTML).

Design by [tjstudio](https://tjstudio.info) | © Radio Pag d.o.o. | 2018 -
(<https://tjstudio.info>).

[Kontakt & Impressum](https://radiopag.hr/impressum.html)
(<https://radiopag.hr/impressum.html>).

[Na vrh](#)
^

[Marketing](https://radiopag.hr/marketing.html) (<https://radiopag.hr/marketing.html>)

[Novosti](https://radiopag.hr/vijesti.html) (<https://radiopag.hr/vijesti.html>)

[Izdvojeno](https://radiopag.hr/vijesti/izdvojeno.html) (<https://radiopag.hr/vijesti/izdvojeno.html>)

[Uvjeti korištenja](https://radiopag.hr/impressum.html) (<https://radiopag.hr/impressum.html>)